AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 6.4.2009
COM(2009) 159 végleges

AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK

Zárójelentés az oktatásra (Socrates) és a szakképzésre (Leonardo da Vinci) irányuló közösségi cselekvési programok, továbbá az európai oktatási és szakképzési rendszerekben az információs és kommunikációs technológia (IKT) hatékony integrációjára irányuló többéves program (eLearning 2004–2006) második szakaszának (2000-2006) végrehajtásáról és hatásáról

AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK

Zárójelentés az oktatásra (Socrates) és a szakképzésre (Leonardo da Vinci) irányuló közösségi cselekvési programok, továbbá az európai oktatási és szakképzési rendszerekben az információs és kommunikációs technológia (IKT) hatékony integrációjára irányuló többéves program (eLearning 2004–2006) második szakaszának (2000-2006) végrehajtásáról és hatásáról

1. BEVEZETÉS

1.1. A jelentés bemutatása

E jelentés célja, hogy eleget tegyen az oktatásra (Socrates 2000–2006)[1], a szakképzésre (Leonardo da Vinci 2000–2006)[2] és az európai oktatási és szakképzési rendszerekben az információs és kommunikációs technológia (IKT) integrációjára (elektronikus tanulási program 2004–2006)[3] irányuló közösségi cselekvési programok létrehozásáról szóló határozatok követelményeinek.

E programok együttesen több mint 3 milliárd EUR közösségi finanszírozásban részesültek. A programok kiegészítették egymást, hozzájárultak a tudásalapú Európa megteremtéséhez, és hathatós eszközöket biztosítottak az Európai Bizottság számára az oktatással és képzéssel kapcsolatos lisszaboni célkitűzések[4] eléréséhez.

A 2007–2013-as időszakra az e három program keretében meglévő különböző kezdeményezéseket egybefogták, és az új, egész életen át tartó tanulási program[5] égisze alá gyűjtötték. Az értékelés és a jelentés együttes megvalósításáról hozott döntés ugyanezt az integrációs irányvonalat követi.

---

1 A legutóbb a 885/2004/EK rendelettel módosított 253/2000/EK európai parlamenti és tanácsi határozat; a 14. cikk (4) bekezdése utólagos értékelési jelentést ír elő.

2 A legutóbb a 885/2004/EK rendelettel módosított 1999/382/EK tanácsi határozat; A 13. cikk (5) bekezdése végső végrehajtási jelentést ír elő.

3 A 2318/2003/EK határozat; a 12. cikk (2) bekezdése utólagos értékelési jelentést ír elő.

4 Ld. pl. az oktatási tanács jelentését az oktatási és képzési rendszerek konkrét jövőbeli célkitűzéseiről: http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/rep_fut_obj_en.pdf.

5 Az Európai Parlament és a Tanács 1720/2006/EK határozata (2006. november 15.) az egész életen át tartó tanulás terén egy cselekvési program létrehozásáról.

E jelentés a három program külső közös értékelésén alapul, amely magában foglalja a programokban részt vevő országok nemzeti jelentéseinek elemzését[6].

1.2. A programok leírása

1.2.1. Socrates

A 2 093 milliárd EUR összköltségvetésű Socrates program négy meghatározott célkitűzése a következő: az oktatás európai dimenziójának megerősítése, az Európai Unió nyelvei ismeretének fejlesztése, az együttműködés és mobilitás elősegítése az oktatás terén, valamint az innováció fejlesztése az oktatásban.

A program három fő része a Comenius a közoktatás, az Erasmus a felsőoktatás és a Grundtvig az alap-, a felsőoktatás és a felnőttoktatás terén. Ezek két további résszel egészültek ki: a nyelvtanulást támogató Lingua és a távoktatást, illetve az információs és kommunikációs technológiák (IKT) pedagógiai célú felhasználását támogató Minerva programmal. A kapcsolódó programokkal való közös fellépést ugyancsak tervbe vették.

1.2.2. Leonardo da Vinci

A Leonardo da Vinci program három fő célkitűzése a következő volt: elsősorban a fiatalok készségeinek és képességeinek fejlesztése a szakmai alapképzés minden szintjén, a folyamatos szakmai továbbképzés minőségének és a hozzáférés lehetőségének, valamint a készségek és képességek egész életen át tartó megszerzésének javítása, valamint a szakképzés innovációs folyamathoz történő hozzájárulásának a támogatása és megerősítése, tekintettel a versenyképesség és a vállalkozó szellem fejlesztésére, továbbá az új foglalkoztatási lehetőségek megteremtésére. A Leonardo da Vinci program összköltségvetése 1 270 milliárd EUR volt.

A program hat cselekvési területet tartalmazott: mobilitási projektek, kísérleti projektek, nyelvi készségek, transznacionális hálózatok, referenciaanyagok és kísérő intézkedések. A kapcsolódó programokkal való közös fellépésre ugyancsak tervbe vették.

1.2.3. Elektronikus tanulás (eLearning)

Az elektronikus tanulási program célja az IKT hatékony alkalmazásának támogatása és további fejlesztése az oktatás és képzés területén; valamint hogy hozzájáruljon a minőségi oktatáshoz, és a tudásalapú társadalom szükségleteit a egész életen át tartó tanulás összefüggésébe helyezze. A 2004–2006-os időszakra rendelkezésre álló költségvetés 44 millió EUR volt, amelynek 45%-át az iskolák IKT-alapú testvérkapcsolataira és hálózatba szervezésére

---

[6] A jelentések hozzáférhetők az alábbi címen: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/evalreports/index_en.htm#postsoc2.

(eTwinning) szánták. Új szervezeti modelleket fejlesztettek ki virtuális kampuszok létrehozására, hogy virtuális dimenzióval is gazdagítsák az egyetemek közötti európai együttműködést. A digitális jártasságot is támogatták az információalapú társadalomban szükséges új készségek előmozdításával.

2. A PROJEKTEKRE ÉS A RÉSZTVEVŐKRE VONATKOZÓ ALAPVETŐ ADATOK[7]

Az értékelt programok különféle tevékenységeket támogattak, és nem ugyanazokra a szempontokra és célcsoportokra összpontosítottak. Mindemellett a mobilitási rendszerek, a különböző országokból származó partnerek közötti együttműködési projektek és a hálózatok és eszközök fejlesztése volt szinte valamennyi program legfőbb eredménye.

A külföldi tanulmányi időszakok mind a Socrates, mind a Leonardo da Vinci programban szerepeltek. A hallgatói mobilitás 943 000 egyetemi hallgatót érintett, 135 000 egyetemi tanár ment külföldre tanítani és mintegy 2500 intézmény vett részt az Erasmus programban. Több mint 311 000 gyakornok és hallgató, valamint 56 000 oktató vett részt a mintegy 19 300 szakképzési mobilitási projektben. Az egyetemi alkalmazottak és tanárok mobilitását a Comenius és a Grundtvig program is finanszírozta (56 329, illetve 5500 résztvevő).

Egyes szervezetek részt vettek kis partnerségi projektekben: több mint 74 000 ösztöndíjat ítéltek oda iskoláknak a Comeniusban való részvételhez, és 7800 iskola vett részt az eTwinningben. További 20 000 ösztöndíj támogatta a felnőttoktatási intézményeket az e területen történő együttműködésben.

Többoldalú projektek és hálózatok támogatták számos, különböző tagállambeli vagy más részt vevő országbeli partner együttműködését: a Comenius programban 434, a Grundtvig programban 455. Az Erasmus keretében 520 projektben dolgoztak ki közös tantervet, a Leonardo da Vinci keretében pedig több mint 2000 kísérleti projekt újította meg a szakképzést.

A Lingua 144 nyelvtanulási és a nyelvtanfolyamokhoz való hozzáférés kiszélesítését célzó eszközfejlesztési projektet támogatott, a Minerva pedig 347 ösztöndíjat ítélt oda az IKT oktatásban történő felhasználásának elősegítésére.

---

[7] A három program eredményeinek áttekintését ld. a mellékletben. Az e *jelentésben és a táblázatban szereplő* számadatokat az Európai Bizottság legfrissebb statisztikáival összhangban aktualizálták.

3. A PROGRAMOK HATÁSA[8]

Az értékelésből kiderült, hogy ezek az európai uniós programok megfeleltek az érintett ágazatok szükségleteinek, és hogy pénzügyi támogatásuk nélkül számos tevékenységre nem kerülhetett volna sor.

3.1. Az egyes ágazatokra gyakorolt hatás

3.1.1. Közoktatás

A közoktatásra leginkább hatással lévő programok a Comenius és az eTwinning voltak. A Comenius és az eTwinning program keretében támogatott partnerségek megerősítették a közoktatás európai dimenzióját és európai kitekintést biztosítottak, valamint a részt vevő iskolákban kedvezőbb környezetet teremtettek a tanárok és diákok, illetve a különböző tantárgyak közötti együttműködés számára[9]. Segítségükkel pontosabb kép alakulhatott ki az európai indentitásról azáltal, hogy az iskoláknak lehetőségük nyílt a más uniós országokbeli iskolákkal való együttműködésre. A közoktatási partnerségek révén a tanárok fejleszthették oktatói készségeiket, a tanárok mellett a diákoknak is alkalma nyílt idegen nyelvi és IKT-készségeik fejlesztésére, európai együttműködési projektekben való tapasztalatszerzésre és arra, hogy tartós kapcsolatokat alakítsanak ki más országokbeli társaikkal. A Comenius programban részt vevő válaszadók mintegy 85%-a érezte úgy, hogy tevékenységük a Bizottság finanszírozása nélkül nem valósulhatott volna meg. A program tevékenységei közül a legszembeötlőbb hatást a közoktatáson belüli mobilitás fokozódása váltotta ki.

Az iskolai tantervre gyakorolt általános, illetve az iskolai oktatáspolitikára és a közoktatás fejlesztésére gyakorolt közvetlen hatás már korlátozottabb volt. Helyi szinten mindazonáltal javultak a tantervek és a tanítási módszerek. A projektek, a partnerségek és az egyéni mobilitási programok befolyásolták a közvetlenül érintettek oktatási gyakorlatát. A kedvezményezettek 64%-a számolt be ismeretei és készségei gyarapodásáról, fele pedig a bevált gyakorlatok európai szintű megosztását vélte a program legfőbb vívmányának. Az iskolák vezetésében és igazgatásában dolgozók még erősíthették is a programnak az iskolák irányítására gyakorolt hatását. Gyakran azonban nem tudták eredményeiket és tapasztalataikat szélesebb közönséghez és/vagy az oktatáspolitika szintjére eljuttatni.

---

8 A 3. szakaszban megadott számok a külső értékelés során elvégzett felmérésekre adott válaszokon alapulnak.

9 A Comenius közoktatási partnerségeknek a részt vevő iskolákra gyakorolt hatásáról szóló jelentést az alábbi címen hozták nyilvánosságra: http://ec.europa.eu/education/doc/reports/index_en.html.

3.1.2. *Felsőoktatás*[10]

A felsőoktatási intézmények túlnyomó többsége részt vett az Erasmus programban, miáltal a program erősíthette az európai dimenziót és az innovációt a felsőoktatás terén, valamint hatást gyakorolhatott személyes, intézményi és szakpolitikai szinten egyaránt.

A legnagyobb pozitív hatást a mobilitási kapacitás növelésével érték el. Ez hatással volt a résztvevők személyes és szakmai fejlődésére, továbbá hozzájárult ahhoz, hogy nagyobb nyitottsággal és pontosabb és jobb információkkal fordulhassanak további tanulmányaik vagy szakmai karrierjük felé, emellett segített jobban megérteni Európát és az „európai családhoz tartozás" fogalmát. Javult az uniós nyelvek ismerete és szorosabb kapcsolatok jöttek létre a kollégák között Európa-szerte. A mobilitási programok résztvevői nemzetközi tapasztalatuknak és jobb nyelvi készségeiknek köszönhetően könnyebben foglalkoztathatókká[11] váltak – ezt a válaszadók 89%-a erősítette meg.

Az Erasmus program ugyancsak figyelemreméltó hatással volt az intézményekre nemzeti és nemzetközi szinten egyaránt. A felmérésben résztvevők 94%-a vélekedett úgy, hogy az Erasmus fokozta és tartóssá tette az intézmények közötti együttműködést. Jelentős az egyetemek „nemzetköziesítési" stratégiáira és a nemzetközi támogató szolgálatok fejlesztésére gyakorolt hatás, a tanszéki szintű oktatásra és kutatásra gyakorolt hatás ugyanakkor inkább közvetett, pl. a létrehozott nemzetközi hálózatokon keresztül.

Az Erasmus katalizálta a nemzeti és európai felsőoktatási politikák módosítását is. A bolognai nyilatkozat[12] hat cselekvési vonulatából ötöt a program ihletett, és támogatást biztosított a bolognai folyamatban kitűzött célok elérése érdekében véghezvitt erőfeszítésekhez. A bolognai folyamat eredményeképpen a kurzusok felépítése közeledett egymáshoz, az Erasmus pedig igyekezett biztosítani az eszközöket (pl. az európai kreditátviteli rendszer) és támogatni fejlesztésüket, ösztönözni a közös fokozatok kialakítását és az oktatás együttműködő megközelítéseinek kidolgozását.

---

10 Az információk a Cheps vezette konzorcium által az INCHER–Kassellel és az Ecoteckel partnerségben készített 2008-as „Impact of Erasmus on European higher education: quality, openness and internationalisation" (Az Erasmus hatása az európai felsőoktatásra: minőség, nyitottság és a nemzetközi dimenzió erősödése) c. tanulmányra is támaszkodnak.

11 A jobb foglalkoztathatóságot az International Centre for Higher Education Research (INCHER-Kassel) és a németországi Kasseli Egyetem által készített, „Study on the Professional Value of Erasmus Mobility" (Tanulmány az Erasmus mobilitás szakmai értékéről) c. tanulmány (2006. november) is megállapította.

12 Lásd a 10. lábjegyzetben említett tanulmányt.

Noha a felsőoktatási intézmények kutatási tevékenységei nem tartoznak az Erasmus fő céltartományába, a program a kutatásra is pozitív hatással volt. Hozzájárult a felsőoktatási létesítmények nemzetközi közös kutatási projektekben való részvételének növekedéséhez, támogatta az intézmények közötti hálózatépítést, és kezdeményezésére nőtt az egyetemi oktatók nemzetközi konferenciákon való részvétele, illetve azok oktatók által történő szervezése is.

3.1.3. Felnőttoktatás

A felnőttoktatásra gyakorolt legjelentősebb hatások a következők voltak: szorosabb és tartós együttműködés az intézmények között (a részt vevő szervezetek 93%-ának véleménye szerint) jobb mobilitási lehetőségek és szélesebb körű európai kitekintés az egyének és az intézménye részéről egyaránt (90%) A Grundtvig program tehát egyértelműen sikeres volt a felnőttoktatás európai dimenziója alapjainak megteremtésében – márpedig ebben az ágazatban szinte egyáltalán nincs hagyománya az európai együttműködésnek, és viszonylag gyenge intézményi infrastruktúrával rendelkezik, személyzete igen nagy arányban részmunkaidős vagy önkéntes munkavállaló, profiljuk pedig országonként jelentősen eltér egymástól.

Az értékelés tanúsága szerint a program jelentős hatást gyakorolt az oktatás és a tantervek, illetve a tanulási és az igazgatási megközelítések minőségének javulására (a válaszadók 74%-a szerint). További pozitívumnak bizonyult a szakmai készségek javulása és a felnőttoktatással foglalkozó európai szakemberek közötti hálózatépítés; a válaszadók több mint fele (56%) ezenfelül úgy vélte, hogy a Grundtvigban való részvétel növelte foglalkoztathatóságukat és alkalmazkodóképességüket is..

Végezetül a Grundtvig viszonylag nagy javító hatást gyakorolt a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok oktatási lehetőségeire: a résztvevők mintegy fele vélekedett úgy, hogy tevékenységeik hatással voltak az alacsony képzettségű vagy különleges szükségletű, illetve a „nehezen elérhető” csoportok célzott megkeresésére.

3.1.4. Szakképzés

A Leonardo da Vinci program válaszolt a szakképzés iránti igényekre, fokozta a további közösségi szintű együttműködést és segített a tagállamok közötti összhang elérésében azáltal, hogy többéves prioritásait hozzáigazította a koppenhágai folyamatban kitűzött szakpolitikai célokhoz.

Jelentős társadalmi-gazdasági vívmányokat értek el a szakképzésben részt vevő fiatalokkal kapcsolatban. A projektek hozzájárultak ismereteik bővítéséhez és fokozták képességüket a készségek egész életen át tartó elsajátítására.. Az idegennyelv-ismeret javulása ugyancsak kiemelkedő pozitívum volt a program mobilitási részében részt vevő fiatalok számára, ami által

foglalkoztathatóságuk és a munkaerőpiac alakulásához való alkalmazkodóképességük is javult.

A mobilitási programok és a kísérleti együttműködési projektek ugyancsak jelentős mértékben hozzájárultak a magas színvonalú tantervek és oktatási módszerek kialakításához a részt vevő intézményekben – a válaszadók 63%-a szerint. A transznacionális együttműködés és szakmai gyakorlatok megszervezésével a program hozzájárult a szakképzési rendszerek további megnyitásához és ezáltal a tantervek és képesítések jobb átláthatóságához.

A program hatással volt a szakképzési politikára azáltal is, hogy kialakított olyan normákat, módszereket és eszközöket, amelyeket beemeltek a nemzeti vagy regionális politikába és gyakorlatba. A szakpolitikai hatás helyi (a válaszadók 71%-a) és regionális (57%) szinten volt legerősebb, mivel a projektpartnerek közül sokan e szinteken aktívak. Nemzeti szakpolitikai szinten is észrevehető volt a hatás, ám csak kisebb mértékben (46%). Az országspecifikus elemzésekből az derült ki, hogy a hatás erősebb volt a fejletlenebb szakképzési rendszerekkel rendelkező országokban, vagyis főleg az új résztvevők körében.

A program összességében hozzájárult egy európai szakképzési térség létrehozásához, amely nélküle egyáltalán nem, vagy legjobb esetben is csak sokkal lassabban alakult volna ki. A program legjelentősebb hozzájárulása a lisszaboni célkitűzésekhez az volt, hogy javította a fiatalok készségeit és ezáltal munkaerő-piaci lehetőségeit.

3.1.5. Elektronikus tanulás (e-Learning)

Az e-oktatás program kiemelkedően hatékony volt a szervezetek számára rövid távú eredmények elérésében. A megkérdezett koordinátorok több mint 98%-a vélte úgy, hogy projektjük pozitív hatást tett az intézmények közötti együttműködésre. A legfőbb pozitív intézményi hatások között volt a transznacionális együttműködéshez való csatlakozás, a kapcsolatok kialakítása és a bevált gyakorlatok átadása.

Az e-oktatás jelentős eredményeket hozott az alkalmazottaknak és az oktatóknak is. A válaszadók 75%-ának véleménye vagy határozott véleménye szerint projektjük pozitív hatással volt a tanítás, a tanulás és a tanterv minőségére.

Az eLearning program összességében igen pozitívan járult hozzá az „Oktatás és képzés 2010” célkitűzéseihez. Különösen jól teljesített a tudásalapú társadalomhoz szükséges készségek kialakítása és az IKT-hoz való hozzáférés biztosítása terén. A megkérdezettek 67-75%-ának véleménye vagy határozott véleménye szerint projektjüknek köszönhetően nőtt a digitális jártasság mértéke.

Az eTwinning különösen hatékonynak bizonyult azon innovatív és érdekes modell biztosításában az iskolák számára, amely szabad hozzáférést biztosít az eTwinning portálhoz, valamint partnerségkereső szolgáltatást, iskolai szintű projektekhez támogatást, pedagógiai tanácsadást és bevált gyakorlatot nyújt. E megközelítés igen népszerűnek bizonyult a célközönség körében, emellett igen költséghatékony volt. Felülmúlta az érdekelt felek és a résztvevők várakozásait is.

Az eLearning tevékenységeket jelenleg az egész életen át tartó tanulási program égisze alá vonták, pontosabban az eTwinninget a Comenius, a virtuális kampuszokat az Erasmus program foglalja magában.

3.2. A három program közös hatásai

3.2.1. Az európai oktatási térség megteremtése

Az európai együttműködés tartós kultúráját létrehozó „európai oktatási térség" kialakítása elismerten a legjelentősebb hatás. Pontosabban: az Erasmus létrehozta az infrastruktúrát, amelyben majdnem minden európai egyetem részt vesz, a Leonardo da Vinci program pedig segített megteremteni a transznacionális szakképzési együttműködés fórumát. E programok hozzájárultak az „ötödik szabadság – a mindenki számára biztosított tudás" elnevezésű kezdeményezés megvalósításához is[13].

3.2.2. A tanítási gyakorlat és az oktatásirányítás terén elért javulások

A közös hatások sorában a második helyet foglalja el a tanítás, a tanulás és az irányítás terén elért javulás. A szakemberek feleleveníttették a tanultakat és kiterjedt mértékben alkalmazták azokat, emellett a hálózatok terjesztése és az irányításra gyakorolt hatás is jelentős mértékben hozzájárult a sikerhez.

3.2.3. Az egyénekre és a társadalomra gyakorolt hatás: társadalmi-gazdasági hatás

A programok gyarapították a „szakmai kapcsolati tőkét"[14], vagyis az adott kereteken, szervezeten vagy intézményen belül meglévő erőforrásokat és eszközöket. E hozzáadott érték a mobilitási programokon, hálózatokon és partnerségeken keresztül jelentős hatást gyakorolt az egyénekre és a szervezetekre egyaránt. Általános szabályként az egyének szintjén a következő területeken számoltak be javulásról: az ún. „*soft skills*" vagy személyes szociális készségek (kommunikációs készségek, önbizalom, önismeret és a

---

[13] Amint azt az Európai Tanács 2008. március 13-14-i ülésén kérték. További információk: Elnökségi következtetések, az Európai Unió Tanácsa, Brüsszel, 7652/08, Rev 1, 2008. május 20., 8. pont: http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/99410.pdf

[14] „Szakmai kapcsolati tőke": a programban részt vevő szakemberek (tanárok és oktatók) számára a hálózatokból és a hálózatépítő tevékenységből származó érték.

másokkal való közös munkavégzés képessége), nyelvi készségek, kulturális ismeretek és szakmai kompetencia.

A legfőbb társadalmi-gazdasági hatás a mobilitás formájában nyilvánult meg, amely az Erasmus és a Leonardo programban különösen kiemelkedő szerepet játszott. Az Erasmusnak nagy része volt a mobilitás intézményesítésében, illetve az egyetemi létbe való szerves bekapcsolásában. A Leonardo esetében a mobilitási projektek voltak a program legsikeresebb és legköltséghatékonyabb intézkedései. Az iskolai alkalmazottak számára nyújtott mobilitási lehetőség a Comenius programnak ugyancsak az egyik legnyilvánvalóbb vívmánya volt. Mindemellett az Erasmus és a Leonardo da Vinci ösztöndíjak összege nem minden esetben tette lehetővé a részvételt az alacsonyabb társadalmi-gazdasági háttérrel rendelkezők számára. Ennélfogva a társadalmi-gazdasági hátrányok leküzdésérben a Grundtvig és az eLearning programnak lehetett a legnagyobb hatása.

3.2.4. Hatás a szakpolitikára és a gyakorlatra uniós és tagállami szinten

A politikát és a gyakorlatot legfőképpen az egyéni projekteknek az eredmények terjesztésére irányuló erőfeszítései befolyásolták. A politikára gyakorolt befolyás helyi szinten volt a legjelentősebb; igaz, hogy a Leonardo és az Erasmus nemzeti és európai szinten is nagy hatást váltottak ki, különösen az olyan európai eszközök alkalmazásának támogatásával, mint az európai kreditátviteli rendszer (ECTS), az európai képesítési keretrendszer (EQF) vagy az európai szakoktatási és szakképzési kreditrendszer (ECVET).

3.2.5. Megnövekedett uniós nyelvi jártasság

A programok széles körben hatottak a nyelvtanulásra azáltal, hogy új módszereket alakítottak ki és terjesztettek, valamint a projektben való részvétek révén is, bár mindez főképpen a legelterjedtebb nyelvekre, elsősorban az angolra irányult.

3.2.6. Hozzájárulás a lisszaboni stratégiához kapcsolódó célkitűzésekhez

Bár a programokat a lisszaboni stratégia megfogalmazása előtt tervezték meg, mégis hozzájárultak célkitűzései eléréséhez, elsősorban az oktatási és képzési rendszerek nyitottabbá tételével, illetve minőségük és hatékonyságuk fokozásával.

3.2.7. A strukturális fejlesztés eszközei

A konvergencia, az átláthatóság és az elismerés konkrét kérdéseit illetően a programok támogatták a „strukturális” fejlődés javát szolgáló eszközök fejlesztését és végrehajtását, mint az európai kreditátviteli rendszer (ECTS), az európai képesítési keretrendszer (EQF) vagy az európai szakoktatási és szakképzési kreditrendszer (ECVET) és az Europass.

4. FŐ AJÁNLÁSOK AZ EGÉSZ ÉLETEN ÁT TARTÓ TANULÁSI PROGRAMHOZ

Az értékelést végzők stratégiai ajánlásokat állítottak össze az oktatási és képzési politikának nyújtott támogatásnak az egész életen át tartó tanulási program keretében történő javítása érdekében. Működési javaslatokat is előterjesztettek, melyek célja, hogy javítsák az egész életen át tartó tanulási program tartalmát és irányítását, illetve hatásának vizsgálatát. A Bizottság biztosítja, hogy az ajánlásokkal – egy cselekvési program keretében – hatékonyan foglalkozzanak. Végrehajtásukról rendszeres előrehaladási jelentések fognak készülni. Emellett néhány válasz már az alábbiakban szerepel.

4.1. Tervezés és prioritások

Az értékelés rámutatott, hogy az egész életen át tartó tanulási programnak a lehető legnagyobb mértékben ki kellene használnia az előző időszak eredményeit, és javításokat ajánlott a programok ágazati részeiben.

Az Erasmus esetében a mobilitás minőségét kellene fokozni, a külföldi tanulási tapasztalat során szerzett képesítéseket jobban elismerni, továbbá az üzleti szférának, a vállalkozásoknak és a civil társadalomnak nagyobb szerepet kellene vállalnia az oktatás és a munkaerőpiac fokozottabb összekapcsolásában.

Lépéseket kellene tenni annak érdekében, hogy a Leonardo da Vinci program továbbra is kiemelten kezelje a koppenhágai folyamatban hangsúlyozott területeket, mint a szakképzés minősége és vonzereje, az elismeréssel és az átláthatósággal társítva.

Az iskolai és a felnőttoktatásban a következő prioritásokat kellene szem előtt tartani: intézkedések kialakítása a lisszaboni stratégiához való fokozottabb hozzájárulás és a megfelelő referenciaértékek elérése érdekében (a korai iskolaelhagyás csökkentése, és az egész életen át tartó tanulásban való részvétel növelése).

Az Európai Bizottság már elkötelezte magát a fokozottabb minőségellenőrzés és a külföldi mobilitási időszakok elismerése mellett, és továbbra is szorosan együttműködik a tagállamokkal az ETS és az EQF végrehajtásában.

A Bizottság ugyancsak folytatja a program és a szakpolitikai fejlemények közötti kapcsolatok szorosabbra fűzését. A prioritást élvező témákat, amelyekre a pályázók benyújthatják ajánlataikat a program keretében, az évenkénti ajánlattételi felhívásokban határozzák meg. E prioritásokat a részt vevő országok nemzeti hatóságaival szoros együttműködésben tűzik ki.

4.2. Irányítás és nyomon követés

Noha valamennyi program keretében történt némi előrelépés az információs eszközök fejlesztése terén, mégis igen nehéz volt megalapozott, pontos és időszerű adatokat találni a korábbi programok eredményeiről. Erősen javasolt egy integrált irányítási információs rendszer kialakítása az eredmények szisztematikus begyűjtésére és megfelelőbb nyomon követésére.

Az Európai Bizottság e kérdés megoldása érdekében már bevezette az „LLP Link”-et, amely az egész életen át tartó tanulási programban részt vevő valamennyi nemzeti hatóság által használandó közös irányítási eszköz. E rendszer lehetővé fogja tenni a nemzeti hatóságok napi programirányítási tevékenysége során keletkezett friss, teljes és következetes adatok összegyűjtését.

4.3. Hatásvizsgálat

Az értékelés megmutatta, hogy „SMART” (angol betűszó, jelentése „okos”) – vagyis specifikus, mérhető, teljesíthető, reális és ütemezhető – célkitűzéseket, mutatókat és célokat kell kialakítani, mivel majdnem minden programnak igen tág célkitűzései voltak, amelyek nem túlzottan feleltek meg a fenti elvnek. A mutatók és célok ugyancsak hagytak maguk után kívánnivalót.

A Bizottság elismeri, hogy az egész életen át tartó tanulási programot és eredményeit megfelelően nyomon kell követni annak érdekében, hogy mérhető és értékelhető legyen a hatása, és már tett lépéseket a program hatásának mérését szolgáló megfelelő mutatók együttesének kialakítására.

4.4. Az eredmények terjesztése és kiaknázása

Az értékelés szerint a bevált gyakorlatok terjesztését és kiaknázását, valamint a programok eredményeinek fenntarthatóságát és általános érvényesítését valamennyi szinten és valamennyi érintett félnek javítania kell. A projekteknek külön forrásokat kell előirányozniuk a terjesztésre, és fenntarthatósági tervet kell készíteniük. A Bizottságnak meg kell könnyítenie a bevált gyakorlatok uniós szintű megosztását és útmutatást kell nyújtania. A nemzeti hatóságoknak hatékony stratégiákat kell elfogadniuk az eredmények saját országukban való terjesztésére és alkalmazására, biztosítaniuk kell az egész életen át tartó tanulási program eredményei és a nemzeti szakpolitikák közötti kapcsolatot, és ellenőrizniük kell, hogy képes-e az uniós menetrend előrevitelére.

Az egész életen át tartó tanulási programnak már vannak specifikus célkitűzései az eredmények optimális kihasználásának és a bevált gyakorlatok átadásának ösztönzésére az oktatás és képzés minőségének javítása érdekében. A transzverzális programba ugyancsak beemeltek egy speciális politikafejlesztési kulcstevékenységet.

Az egész életen át tartó tanulási program nemzeti hatóságainak szerződéses kötelessége kommunikációs és terjesztési tevékenységek végzése. A kiemelkedő projekteket egész életen át tartó tanulási díjakkal jutalmazzák. Európai sikertörténeteket leíró kiadványok mutatják be a hasznosítható bevált gyakorlatokat.

Az eredmények, termékek és folyamatok optimális kihasználását egy sor meglévő adatbázis vagy fejlesztés alatt álló fórum is ösztönzi és támogatja az egész életen át tartó tanulási program, illetve az Oktatási és Kulturális Főigazgatóság keretében.

5. KÖVETKEZTETÉSEK

A Socrates, a Leonardo da Vinci és az e-oktatás program értékelése arról tanúskodik, hogy – mennyiségi és minőségi szempontból egyaránt – jelentős hatással voltak az oktatásra és a képzésre az Európai Unióban. Ez mind az egyén, mind az intézmények, mind a politikaalkotás szintjén jól látható.

Egyéni szinten pozitív hatás volt megfigyelhető úgy az alkalmazottak, mint a tanulók körében, akik bővítették készségeiket (ideértve a nyelvismeretet), elmélyítették tudásukat, erős, határokon átnyúló hálózatépítési érzéket fejlesztettek ki és erősebb európai polgári identitásra tettek szert. E tekintetben a mobilitási programok, pl. a külföldi tanulmányi időszakok voltak a legsikeresebbek.

A mobilitási programok nemcsak az egyéni készségeket erősítették, hanem intézményi szinten is előrehaladást eredményeztek. Kiemelendő az Erasmus, amely szervesen bekapcsolta a mobilitást az egyetemi létbe, szerkezeti változásokat hozott és modernizálta a felsőoktatást Európában. A különböző fajta partnerségek és projektek eredményeképpen javulás volt megfigyelhető a tanítás, a tanulás és az igazgatás színvonalában, illetve szerkezeti változások a tantervekben vagy a rendszerekben, elsősorban a résztvevők munkahelyi környezetében és helyi szinten. Kevesebb bizonyíték szól a nemzeti oktatási rendszerekre gyakorolt általánosabb hatásról, és a részt vevő országoknak nem sikerült a programok eredményeinek kielégítő stratégiai felhasználásával kiigazítani rendszereiket.

Ami a politikaalkotói szintet illeti, az Erasmus és a Leonardo program hatása nyilvánvaló az átláthatóság és a képesítések elismerésének javítására irányuló uniós eszközök fejlesztése terén: itt elsősorban az európai kreditátviteli rendszerre (ECTS), az európai képesítési keretrendszerre (EQF) vagy az európai szakoktatási és szakképzési kreditrendszerre (ECVET) kell gondolni. Igaz azonban, hogy a Comenius és a Grundtvig program inkább helyi szintű maradt.

Általánosságban elmondható, hogy a programok tagadhatatlanul hozzájárultak az európai oktatási térség létrehozásához, és megteremtették az oktatási intézmények közötti európai szintű együttműködés kultúráját.

A 2007–2013-as időszakra elfogadott egész életen át tartó tanulási program levonta a tanulságot elődei eredményeiből, és amellett, hogy az erősségeket átvette, igyekezett a felismert gyenge pontok kiküszöbölésére.

Ernyőprogramként koherens módon foglalja magában a különböző csoportokat megcélzó fellépéseket, egyszerűsített irányítási eljárásokkal és a szinergiák jobb kihasználása érdekében ésszerűen karcsúsított ágazati alprogramokkal.

Az egész életen át tartó tanulási programot úgy tervezték meg, hogy hatékonyabban tudja támogatni a lisszaboni stratégiában és a 2010-re szóló oktatási és képzési munkaprogramban meghatározott uniós oktatási és képzési politikákat. Ezt nemcsak ágazati kereteken belül teszi – a közoktatásban a Comenius, a felsőoktatásban az Erasmus, a szakképzésben a Leonardo és a felnőttoktatásban a Grundtvig programmal – hanem egy új ágazatokon átívelő megközelítésben is. A Bizottság megfelelően rugalmas ahhoz, hogy az évenkénti egész életen át tartó tanulási ajánlattételi felhívások prioritásait az éppen aktuális szakpolitikai fejleményekhez igazítsa, mint például a 2009-es „új munkahelyekhez szükséges új készségek” elnevezésű menetrend, vagy a kreativitás és innováció európai éve.

A Bizottság továbbviszi a közös irányítási rendszer (az LLP Link) fejlesztését és eszközöket biztosít az adatgyűjtésnek és a program hatásvizsgálatának megszilárdításához. Az eredmények minősége (pl. a mobilitás) és az egész életen át tartó tanulási program célkitűzéseinek végrehajtása terén 2013-ig elért haladást az egyetlen programbizottságban képviselt országokkal együttműködésben szorosan nyomon követik. Központi kérdésként kezelik az egész életen át tartó tanulási program eredményeinek jobb alkalmazását és általános érvényesítését is az európai oktatási és képzési rendszerek modernizációjának támogatása érdekében.

Melléklet: A Socrates, a Leonardo da Vinci és az eLearning program eredményei – Főbb adatok a projektekről és a résztvevőkről

NB.
A programok nem mind ugyanolyan fajta fellépéseket támogattak. Az üres mező azt jelzi, hogy az adott program keretében azt a fajta tevékenységet nem finanszírozták.
A Socrates és a Leonardo da Vinci programra vonatkozó adatok 2000–2006-ra, az eLearning programra vonatkozó adatok 2004–2006-ra értendők. A jelentésben és a táblázatban szereplő számadatokat az Európai Bizottság legfrissebb statisztikáival összhangban aktualizálták.

Output	Comenius (Socrates)	Grundtvig (Socrates)	Erasmus (Socrates)	Leonardo da Vinci	Arion[1] (Socrates)	Lingua (Socrates)	Minerva (Socrates)	eLearning
Mobility								
Students/trainees			943 000 students in mobility schemes	174 937 trainees in initial VET 62 971 young workers 73 804 university students				
Staff/teachers/ trainers/education specialists	56 329 (48 985 in training for teachers and 7 366 in training for future teachers)	5 500 adult education staff	135 208 university teachers	56 079 trainers in VET	13 500 education specialists and decision-makers on 1 300 Arion study visits			
Institutions involved/projects supported			2 523 with Erasmus University Charter	19 307 mobility projects (organising the above-mentioned mobility schemes)			78 preparatory visits	
Partnership projects	74 688 grants for schools	Approximately 20 000 grants awarded						eTwinning: 7 813 schools involved in a project; 23 812 schools registered for participation
Multilateral projects, networks and tools	434 (386 multilateral projects and 41 networks)	455 (417 projects and 37 networks)	520 curriculum development projects, 1 451 intensive programmes and 180 networks	2007 pilot projects for development of innovation in VET, including 78 networks, 74 reference material projects and 165 language projects		144 (66 on language learning and 78 on tools to improve access to language learning)	269 on open and distant learning and use of ICT in education	21 projects on virtual campuses, 25 projects on digital literacy and 16 projects on transversal actions

[1] Oktatási szakértők és döntéshozók tanulmányi látogatásai.